

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://vsiknygy.net.ua/author/igorzinchuk/42903/>
2. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова: Фразеологія: Навч. посібник// Л. Г. Авксентьев Л.Г. – Харків: Вища школа, 1985. - 137 с.
3. Дашвар Люко Покров// Люко Дашвар. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 384 с.
4. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: Навч. посіб.// В. Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. –К. : «Знання», 2007. – 494 с.

Федчишин Т.

Науковий керівник – доц. Бабій І. М.

СЕМАНТИКО-ЕСТЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПЗИТИВ-ІМЕННИКІВ У РОМАНІ «ГАСТАРБАЙТЕРКИ» НАТАЛКИ ДОЛЯК

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Словотвір завжди привертав увагу вчених, оскільки є одним із основних способів поповнення словникового складу української мови. Композитний спосіб словотвору – це один із найвідоміших і найдавніших у мові, а також найбільш активний після афіксації в сучасній мовній практиці.

Історії виникнення іменників-композитів присвятили свої праці такі дослідники, як: М.Я. Плющ, П.П. Плющ, С.П. Самійленко, І.Й. Тараненко та ін. Особливості деривації та семантику композитів сучасної української мови висвітлено в роботах Л.С. Азарової, К.Г. Городенської, В.О. Горпинича, Є.А. Карпіловської, Н.Ф. Клименко, М.Я. Плющ, М.Т. Черемисова та ін. [1, с. 18].

Мета нашої статті – описати семантику та особливості вживання іменників-композитів у романі «Гастарбайтерки» Наталки Доляк.

Актуальність статті. Наталка Доляк – є одною із сучасних малодосліджених письменниць. Серед усієї літератури про творчість Наталки Доляк немає праць про складні слова, які письменниця використовувала у своїх творах. У нашій роботі ми спробуємо дослідити ці лексеми, в тому наше дослідження є **актуальним**.

У лексичній системі української мови композити складають вагомий шар лексики. Українській мовознавчій науці поняття «композит» відоме в широкому та вузькому розуміннях. У широкому значенні композити розглядаються як складні слова, утворені з двох або кількох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одну лексичну одиницю, яка набула формально-граматичних і семантичних ознак окремого слова [2, с. 259]. Вузьке тлумачення композитів полягає в розумінні їх як похідних складних слів, утворених способом основоскладання [4, с. 71].

Вагомий внесок у вчення про композити належить Н.Ф. Клименко, яка вважає, що 10% словникового складу мови становлять складні слова і що більшість із них утворилась основоскладанням.

Серед композитів найбільшу групу становлять іменникові номінації. На прикладі категорії іменників-композитів найбільше можна простежити за еволюцією мови в цілому [1, с. 80].

Одним із яскравих репрезентантів функціонування іменникових композитів є роман «Гастарбайтерки» Наталки Доляк, в якому наявні іменники-композити, які за семантикою можна об'єднати в кілька тематичних груп, а саме:

- предмети, побутові речі, вироби, інструменти: **відеокасета, відеомагнітофон, фотоциліндрик, телевізор, автомат** (*Як випадала вільна хвилинка, стелила на підлогу перед телевізором килимок, вмикала відеомагнітофон, ставила касету з уроком та поринала у глибинні світи філософії власного тіла*);

- назви апаратів, машин, механізмів: **пилосос, пароплав, теплохід, автобус, велосипед** (*Не брасом чи кролем, звичайно, а теплоходом чи пароплавом — про це вже достеменно пан Йошка й не зна*);

- приміщення, будівлі, місця: **телевежа, божевільня, мегаполіс, автостанція, кінотеатр** (*Вийшовши на автостанції, відчула, як приємно полоскотала вухо українська, якою говорили випадкові перехожі в неї за спиною*).

Ці іменники-композити складають тематичну групу іменників з конкретно-предметним значенням.

На протилежних засадах ґрунтуються диференційні ознаки розряду абстрактних іменників. Іменники з абстрактним значенням складають такі тематичні групи іменників-композитів:

- психічний стан людини, внутрішні властивості: **самокопирсання, самокопання, божевілья, передчуття, взаєморозуміння** (*Але, вмившись та поснідавши, відмахнулася від самокопирсання*);

- риси характеру, манера поведінки: **пройдисвіт** (*— Де ти цього пройдисвіта взяла? — запитав благально в дочки, коли трохи очунявся від страху неминучої смерті від маслини*);

- назви дій, процесів: **водопостачання, правопорушення, велоперегони, працевлаштування, двобій, верхотур, пилофобія, злодійство** (*За працевлаштування просили сімсот доларів*);

• назви одиниць міри та ваги: **кілометр, сантиметр, кілограм** (*У двадцять чотири випурхнула заміж за найбажанішого нареченого в радіусі трьохсот кілометрів*).

Велику частку серед виявлених іменників-комполітів становлять назви осіб, які відносимо до певних тематичних груп:

• соціальний статус, роль у суспільстві, матеріальне становище: **головнокомандувач, однокласник, чорнороб, співвітчизниця** (*А німкені й діла не було, виконуються її накази чи ні: головне – наказати, ще раз скористатися позицією головнокомандувача*);

• рід заняття, діяльність: **мореплавець, роботодавець, посудомийка, куховар, кінооператор, хореограф, фотокореспондент, сантехнік** (*Нічого особливого, але крізь них, немов крізь віконце кінооператора, яке він робить із пальців, аби побачити гарний кадр, виднілася балабуха телевежі*);

• родинні стосунки: **одноплемінник** (*Коли вона повідомила, що на вечірці буде багато її одноплемінників, ще більше забажав там побувати*).

Наталка Доляк у своєму романі «Гастарбайтерки» створює власну стильову атмосферу завдяки складним словам. Кожен іменник-комполіт виконує певну стилістичну роль. Письменниця здебільшого звертає увагу на відображення кризового моменту життєвого шляху персонажа. Головне – передати стан особистості в тяжкій для неї ситуації. Герої Наталки Доляк – це українки-заробітчанки, які за різних обставин змушені виїхати за кордон і важкою працею заробляти гроші. Письменниця прагне якомога повніше і виразніше показати психологічний стан своїх героїв. Спостерігаємо це у таких контекстах: «3 роками притупився біль від розлуки з рідним містом над Дніпром. Фізична втома перекинула шлюзи до головного мозку, до спогадів, роздумів та самокопань» [3, с. 74].

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Як свідчить матеріал дослідження, найбільшу групу іменників-комполітів, які функціонують у романі «Гастарбайтерки», становлять іменники на позначення осіб та з конкретно-предметним значенням. Кожен іменник-комполіт виконує певну стилістичну роль у романі. Здійснений аналіз семантики і стилістичних функцій використання складних слів у романі «Гастарбайтерки» дозволяє стверджувати, що Наталка Доляк продовжує традиції використання іменників-комполітів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л. Є. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція «золотої» пропорції [монографія] / Л. Є. Азарова, — Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000. — 222 с.
2. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. — К : Вища школа, 1958. — 360 с.
3. Доляк Н. Гастарбайтерки: роман / Наталка Доляк; передм. О. Хвостової; худож. Н. Величко. — Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. — 256 с.
4. Клименко Н. Ф. Словотворча структура й семантика складних слів сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко. — К : Наук. думка, 1984. — 254 с.

Шама Т.

Науковий керівник - доц. Розумович О.А.

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ ПЕРСОНАЛІЗМУ У ХРИСТІЯНСЬКІЙ АНТРОПОЛОГІЇ

Складність християнства, що простежується вже у його основах, тобто догматиці, завжди давала багатий «формальний» ґрунт для дискусій, конфліктів, розколів протягом всього його існування. Зокрема, у християнській соціології найчастіше конфліктували універсалістська і партикуляристська тенденції, натомість в антропології — персоналістський і трибалістський підходи до розуміння віровчення. Зрозуміло, що в різні періоди той або інший підходи в залежності від історико-культурних обставин одержував перевагу, тим не менше, можна з певністю ствердити, що саме універсалізм з одного боку і персоналізм з іншого і є тими невід’ємними характеристиками християнства, які визначають не тільки його специфіку і унікальність, але і здатність до постійного оновлення. З цього приводу доречно навести слова німецько-американського теолога П. Тілліха: «Якщо яка-небудь група (як і індивід) переконана, що володіє істиною, то тим самим вона автоматично відкидає всі домагання на володіння істиною яка суперечить її власній» [1, с. 410].

Звернімося до Святого Письма. Слова Ісуса Христа: «...Не турбуйтеся для душі вашої, що вам їсти і що пити, ні для тіла вашого у що одягатися» [4, Матф., XI, 25]; «Я прийшов порізнити чоловіка з його батьком, дочку з її матір’ю і невістку з її свекрухою» [4, Матф., X, 35], а також апостола Павла: «Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину старозавітну з її вчинками, та зодягнулися в нову, що відновлюється для пізнання за образом Творителя її, де нема ані елліна, ані іудея, обрізання та необрізання, варвара, скіфа, раба, вільного, — але все та в усьому Христос» [4, Колос., III, 9-11], — по-суті, є закликом порвати з усіма «старозавітними» цінностями: матеріальним добробутом, соціальним станом, сім’єю, етнічною належністю заради «потреб душі» власної особи. Тут висувається також цілком